

«فلسفه و معارف عمومی»

تأملات

تألیف و تدوین: گلوریا زارعی

سرشناسه	: زارعی، گلوریا، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: تا مطلع/ تالیف و تدوین گلوریا زارعی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات سلطانی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: [۵]، ۳۳۶ ص.
شابک	: 978-600-97802-3-5: ۲۳۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: بالای عنوان: فلسفه و معارف عمومی.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۳۲۸.
عنوان دیگر	: فلسفه و معارف عمومی.
موضوع	: اسلام -- مطالب گونه‌گون
موضوع	: Islam -- Miscellanea
موضوع	: فلسفه اسلامی -- مطالب گونه‌گون
موضوع	: Islamic philosophy -- Miscellanea
موضوع	: فلسفه -- مطالب گونه‌گون
موضوع	: Philosophy -- Miscellanea
موضوع	: دین -- مطالب گونه‌گون
موضوع	: Religion-- Miscellanea
موضوع	: دانشمندان اسلامی -- ایران
موضوع	: Muslim scientists -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ت ۳۲۳/۱ BP۱۱
رده بندی دیویی	: ۲۹۷.۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۶۲۱۷۷

انتشارات
سلطانی

نام کتاب : تا مطلع

مؤلف : گلوریا زارعی

ناشر : انتشارات سلطانی

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۶

تیراژ : ۲۰۰ جلد

قیمت : ۲۳۰۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸۰۲-۳-۵

فهرست مندرجات

۱	مقدمه
۱۰	شناخت انسان
۱۰	الف-فکر انسان
۱۶	ب-بدن انسان
۲۵	ج-ابعاد وجودی انسان
۳۲	د-اگر موجودی تماماً مغز و روح شود
۳۳	تأثیر عوامل محیط بر شخصیت
۳۴	تأثیر غرایز بر شخصیت
۳۸	تأثیر عوامل اجتماعی بر رشد شخصیت
۳۸	جنبه های معنوی وجود انسان
۴۳	شخصیت قابل اعتماد
۵۳	منشأ عقاید انسانی

- عقاید دانشمندان اسلامی ایران..... ۵۶
- ابو نصر فارابی..... ۵۶
- نظر فارابی درباره ی نفس انسان..... ۶۲
- واجب الوجود فارابی در اثبات وجود خداوند..... ۶۴
- حکیم ابوعلی سینا..... ۶۸
- واجب الوجود از نظر ابن سینا..... ۷۳
- خدا در فلسفه ی ابن سینا..... ۷۵
- ابوریحان محمد بن احمد بیرونی..... ۷۷
- امام محمد ابوحامد غزالی (نیشابوری)..... ۸۰
- شهاب الدین یحیی سهروردی (شیخ اشراق)..... ۸۲
- اخوان الصفا..... ۸۶
- امام فخرالدین رازی..... ۸۷
- خواجه نصیرالدین طوسی..... ۸۹
- قطب الدین شیرازی..... ۹۱
- ملاصدرا (صدر المتألهین)..... ۹۳
- براهین حکمت و استدلال قرآن..... ۹۵

دین و مذهب چیست؟..... ۹۹

وحی و تجربه و عالم غیب..... ۱۰۱

دلایل عقلی که ضرورت دین را ثابت می کند..... ۱۰۲

نظر علماء و فلاسفه درباره ی علم خداوند..... ۱۰۳

"خ" - انسان" نظرات ابن سینا..... ۱۰۷

مبحث علم..... ۱۱۳

منابعی که بشر برای اکتساب دانش برگزیده است..... ۱۱۷

شاخه های انحرافی در علم..... ۱۲۴

جهد دانشمندان اسلامی..... ۱۲۶

هدف علم در اسلام..... ۱۲۹

دانشمند ابن الهیثم..... ۱۳۰

آثار و ثمرات علم..... ۱۳۲

آثار معنوی علم..... ۱۳۵

نظام ارزشها..... ۱۳۷

راه دین و دانش..... ۱۴۲

راه های شناخت خداوند..... ۱۴۴

- نظر اسلام در مورد عشق حقیقی..... ۱۴۶
- محبت خدا..... ۱۵۰
- نظر دانشمندان..... ۱۵۱
- خدا- جهان و این سینا..... ۱۵۶
- تأثیر روح‌ماده و کائنات بر جهان بینی انسان..... ۱۶۱
- دلایل جدا شدن فیزیک از متافیزیک..... ۱۶۳
- از استدلال تا برهان (فایده ی پیدایش)..... ۱۶۸
- مذاهب معروف قبل از ظهور دین اسلام..... ۱۷۲
- ۱- آناشید..... ۱۷۲
- قادیه..... ۱۷۲
- ۳- دین زرتشت..... ۱۷۳
- ۴- برهما بودا..... ۱۸۶
- ۵- آئین موسی..... ۲۰۱
- اشیعای نبی..... ۲۱۸
- ۶- دین مسیحی..... ۲۲۰
- دین اسلام..... ۲۴۰
- اسامی حضرت محمد(ص)..... ۲۴۲

بیست و یک حدیث از حضرت محمد مصطفی (ص)..... ۲۷۳

تعالیم اسلام..... ۲۷۶

تعالیم اخلاقی اسلام..... ۲۸۵

تکالیف شرعی اسلام..... ۲۸۹

نتیجه..... ۲۹۶

عذاب..... ۳۰۴

افلاطون در راه عدالت..... ۳۱۲

مرگ از نظر سقراط آن..... ۳۱۸

معاد..... ۳۲۰

مآخذ و منابع تکمیلی کتاب..... ۳۲۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

در این کتاب علاوه بر توضیحاتی پیرامون خداشناسی و وحی، شناخت انسان، علم، دین، نظام ارزشها، منشأ عقاید انسانی، عشق حقیقی، وحی عین و ماده، چکیده‌ی زندگی نامه و نظرات برخی از دانشمندان و بزرگان ایرانی و ادیان پیش از اسلام و حتی ظهور دین اسلام و همچنین تعالیم اصول و فروع این دین آسمانی و نیز از مهمترین بزرگان فلسفه که سالها عمر خود را در راه کسب و گسترش دانش و بینش صرف نموده اند مطالبی نوشته شده است ولی آنچه که در این کتاب مورد توجه خاص قرار می‌گیرد نیاز مبرم انسانها به کسب معنویات و تدرُّج و ترقی در مدارج علم و کمال می باشد. مسلمانان دنیا همیشه از دانش، در همه‌ی جهات و ابعاد مادی و معنوی آن برای پیشبرد جامعه و ترقی سطح زندگی انسانی استفاده کرده اند و این جنبه از تفکر جامعه‌ی اسلامی نیازمند تأمل و تحقیق دقیق می‌باشد.

در این جهان سرگشته و در زمانی که روز به روز، علم از نثار مادی ثمرات و پیشرفت قابل ملاحظه‌ای دارد و دوره‌ی هوش مصنوعی و ماشین‌های فراهوشمند فرا رسیده، اکثریت مردم دنیا، چنان به الفاظ ظاهر فریب جوامع رو به زوال و امور دنیوی چنگ می‌زنند که تشکیل دسته‌های رغیب و متخاصم را داده و بیشتر از همه به گروه‌ها و فرقه‌های فرعی و ضد و نقیضی از آیین‌ها، مذاهب و عقاید مختلف تقسیم شده‌اند، در این شرایط سخت ما چقدر نیازمند کوششهایی هستیم که آفت

جنگ و جهالت انسان ها یا تعصب جاهلی و کور را از میان بردارد و مروت و رحمت و مودّت را بجای آنها بنشانند. چقدر نیازمند رشد معنویات و اخلاق انسانی بین مردم، هستیم تا بتوانیم خشونت را در اجتماعات کوچک و بزرگ ریشه کن سازیم و نسبت به خصم نیز، انصاف را روا داریم و یا در اندیشه و عمل عادل باشیم تا وضعیّت و احوال دنیا بد و بدتر از آن نشود.

رنه بولی پرودوم، شاعر و مقاله نویس فرانسوی که نخستین برنده ی جاوّه ی ادبی نوبل در سال ۱۹۰۱ بود گفت: " هرگز نمی اندیشم که روز، نعمت است. تنها نابینا است که ارزش روشنائی را می داند و می داند که بدون نور، کسی را نمیتوان شناخت.

زندگی و آینده را بر، بسته به انتخاب افراد عاقل و سلیم و استقرار عدل و انصاف دارد تا مبادی بندگان خدا به این وحدت وجدانی نزدیک شوند که برادران دینی یکدیگر باشند و اختلافی جز در درجات مودّت و رحمت نداشته باشند و فقط بعد از نظرشان این باشد که تنها در مراتب انجذاب و نزدیک شدن به خداوند از هم سبقت بگیرند و در پایان راه همه در پرتو دانش و بینش، نسبت به آیات فرستادگان پروردگاری که آنانرا با حقّ و عدل تکریم نموده است روش بگیرند و در نهایت غریق رحمت او شوند.

تاریخ باستان، نشان می دهد که مسلمانان، هیچگاه برای استفاده از ثروت های زمین، دست به افراط و تفریط نزده اند. درست برعکس، استعمارگران خودکامه ی قدیم و جدید، همواره جنگ افروزی کرده و آزمندانه در پی سوء استفاده از ثروت های طبیعت و ذخائر ارضی بوده اند بنحوی که این کار آنها هم اکنون هم از این لحاظ، آینده ی جهان را مورد تهدید قرار می دهد؛ زیرا علاوه بر اقدامات منفی و جنگ روانی و اعتقادی، برای ادامه ی تسلط خود، همیشه از تولید و

فروش سلاح های مختلفی که جز بر باد دادن سرمایه ی ملت ها و
ویرانی جهان هستی، پی آمد دیگری ندارد استقبال نموده اند.

از دیدگاه اسلام، خداوند ماده هستی را برای آدمی آفریده (اشاره به آیات
۳۰ تا ۳۲ سوره ی ابراهیم) و از اینروست که اسباب و امکانات تسخیر
طبیعت و به کار گرفتن آن را در راه صلاح انسان برای او فراهم آورده
است و این دیدگاه بر اندیشه ی انسانها انعکاس روشنی دارد که گواه آن،
عنایت و توجه نسبت به طبیعت و مناطق روستایی و لزوم حفظ آن
است. طبیعت از نظر اسلام برعکس آنچه در کوه فکرات مکاتب اندیشه
غربی دیده ایم، دشمن انسان نیست و نباید برای قهر و غلبه بر آن
مجهز شد بلکه باید آن را رعایت کرد و نیروهای آن را در راه صلاح
انسانها به کار آورد.

محیط زیست و طبیعت در دیدگاه اسلام، دوست انسان است و باید آن را
حفظ نمود و با آن همکاری نمود. اما طبیعت و هر چه در آن موجود
است را در مکاتب اندیشه غربی بمنزله دشمنی می یابیم که باید بر آن
قهر و غلبه نمود. طبیعت از نظر اسلام میدان کار و عرصه تلاش انسان
هست و بر حسب دستور خداوند انسان باید نیروی خود را برای آبادانی
و بهره برداری از نعمت های آن بکار گیرد.

با نگاهی به گذشته در می یابیم که آندلس یا اسپانیا در ظلال اسلام هرگز
غار تگری نشد بلکه آبادان تر هم شد. آثار تمدن اسلامی که تا امروز در
آندلس باقی است، گواه این گفتار می باشد.

در تاریخ فرهنگ اسلامی، اگر تحولات تاریخی و تطبیق آن موجب
انحرافهایی شده نه بدان درجه از تغییر و تباهی بوده است که در قاره
های وسیع و پهناوری چون آسیا، آفریقا، آمریکا و استرالیا به دست
غریبان مادی گرا مشاهده شد، که آنجا، در راه احاطه بر ثروت های
طبیعی و چیرگی بر ذخایر ارضی در طول تاریخ چه فجایع، جنگ ها و
کشتارهایی که انجام نشد.

پر واضح است که، منشأ تمام خودکامگی ها و بدبختی های نوع انسان فراموشی خداوند و دوری از اوست و این بررسی کوششی است برای اثبات وحدت کبرا و غایت علیای تدین انسانی در هر زمان و مکان، چه دور باشد و چه نزدیک. چرا که رضائلی مانند حقد و حسد و کینه، اوهام و ظنون و ظلم و جور که از نشانه های ضعف ذهن است، از اصل ادیان توحیدی جدا است و پرتو ادیان در افق فکری انسان ها وسیله ای برای آرامش و نظم و اعتدال می باشد.

پرواز آگهانه بسوی خدا ریشه های استواری در دل و جان توده های مسلم ایران دارد.

توجه به روحانیت و مطالعه ی کتاب های مفید که از عوامل ازدیاد معرفت جوانان ایران بود و همچنین، فداکاری و صبر و استقامت خانواده های مؤمن ایرانی باعث شد که جوانان کشور ایران از تحولات و مغایرت هایی که در این قرن اخیر در افق فکری مردم سایر نقاط جهان ایجاد شده، مصون ماند و ایرانیان از نظر علمی، مذهبی و فکری، پیشرفت نمودند و ثانیاً باعث تحکیم و تقویت روحیه ی ایمانی مردم و توجه هرچه بیشتر دانشمندان و روحانیون به گفتگو و بحث هایی درباره ی ادیان توحیدی و تفسیر برای عهد بیشتر مفاهیم قرآنی به جوانان شد که این مهم، اکنون هم باعث معنویت می شود که توجه و نظر تمام دنیا را به کشور ایران معطوف می دارد.

تمام تلاش ها و توطئه های دشمنان اسلام و موانع روحانیت، اعم از دستگیری و حبس، تبعید، کشتار عالمان و معلمان مذهبی، جلوگیری از نشر کتب مذهبی و . . .، برای سرکوبی عقاید و اندیشه های اندیشمندان اسلامی، اطاعت مطلقه از حکومت سلطنتی، زیر پا گذاشتن اصالت های اسلامی، به جا آوردن تشریفات ظاهری حکومت پهلوی و برپا نگاه داشتن تخت و سلطنت دنیوی بود.

دیماه ۱۳۵۷ حکومت سلطنتی ایران، پس از قبول شکست، اقدام به خارج نمودن شاه پهلوی و همراهانش از کشور نمود و در ۱۲ بهمن ماه ۱۳۵۷ سید روح الله موسوی خمینی (قدس سره الشریف) رهبر کبیر و منتخب انقلاب ایران، پس از ۱۵ سال تبعید به کشور خود بازگشتند و در تحت رهبری ایشان در تاریخ ۲۲ بهمن ماه ۱۳۵۷ انقلاب شکوهمند جمهوری اسلامی ایران به پیروزی رسید.

پس از پیروزی انقلاب جمهوری اسلامی در ایران، مردم این کشور با شناخت آرمان ها و اندیشه های اسلامی و سردادن شعارهای مبارزه با ظلم و برترایی حکومت عدل و با شهادت در راه خدا، عملاً، با حضور در جبهه های جنگ تحمیلی در مقابل رژیم بعث عراق و منافقان در آن کشور، مرزهای کشور ایران را از تهاجم حفظ نموده و برای کمک به محرومان تلاش کردند. روحی، در راه تحکیم و استقرار هر چه بیشتر وحدت کلمه و حکومت حق، انثار و فداکاری هایی مثال زدنی انجام دادند و از شروع هشت سال دفاع مقدس تا کنون خون شهیدان بسیاری مانند بذر بر زمین ریخته است. در این راستا است که تعهد معنوی جوانان و لزوم کسب معارف و علوم دینی و عمل به مرجب آنها بخصوص برای ایرانیان اهمیت خاصی می یابد.

پس از رحلت امام خمینی (قدس سره الشریف) در سال ۱۳۶۸ بدلیل اینکه در غیبت امام زمان حجت بن الحسن (عج) ولایت امر را امامت امت اسلام، بر عهده ی فقیه عادل و با تقوی، آگاه به زمان، مدبر و مدبر گذاشته شده است و همچنین ولایت مطلق با مقام معظم رهبری است، همزمان با ارتحال امام خمینی (قدس سره الشریف) از ۱۴ خرداد همان سال (۱۹۸۹) سید علی خامنه ای (مدظله العالی) با توجه به وصیت نامه ی امام راحل وقانون اساسی کشور ایران، طبق رأی مجلس خبرگان رهبری به سمت رهبری جمهوری اسلامی ایران، برگزیده شدند.

و به این نحو، همیشه قوه و هدف جامعه ی اسلامی ایران، آن بوده است که مناسب ترین محیط را برای رشد روحانی و توسعه دایره ی افکار و همچنین شکوفایی استعدادهای روحی افراد، فراهم نماید و بدنبال آن هرچه سطح آگاهی جوامع بیشتر شود محیط امن تری خواهیم داشت و به تبع آن هرچه امنیت و اطمینان بیشتری فراهم شود، مسیر رشد و توسعه نیز هموارتر می گردد.

مولانا افراد بدبین و کج اندیشی را که بجای اصلاح خود، همیشه دیگران را منعم می سازند، به بیماری تشبیه می نماید که به سرگیجه و دوران سر مبتلا است و جامعه و هر چه در اطراف اوست در دوران می بیند، مثال این افراد، مثل کسی است که در کشتی نشسته، ساحل را در حرکت می بیند و این امر ناشی از اغتشاش فکر اوست که بسر دوار می آید و چشم و بصیرت را به خطا می کشد.

چون تو برگردی و برگردت سرت

خانه را گردنده بیند منظرت

و رتو در کشتی شوی بر "یم" روان

ساحل یم را همی بینی روان

و کج اندیشی در مورد مردم و اجتماع چون انگشت زهر الودی است که روی جان را می خراشد:

فکرت بد ناخن پر زهر دان

میخراشد در تعمق روی جان

معاشرت با مردمی با فرهنگ های مختلف، در اقصی نقاط جهان و نیز شرکت در جلسات گفتمان که با عنوان هایی نظیر حفظ صلح در منطقه

و یا حفاظت از محیط زیست، برپا می شود بسیار نیکو است که نشانهٔ حسن نیت کثورها است و آن هم، بطور غیر مستقیم باعث همسویی فکر و وجدان درباره ی آنچه خیر و صلاح همه ی مردم جهان است و نیز تبادل فرهنگی، ارائه ی راهکار برای حل مسائل مختلف جهانی و ترویج معنویات می شود.

ولی در صورتیکه بخواهیم مردم دنیا به ارزش های روحانی که برای آنها مفید و لازم است (و به رشد فکری آنها هم بستگی دارد) توجه خاصی معطوف دارند، قبل از هر اقدامی، افراد باید موقعیت خود را در نظام هستی درک نمایند و در درون زندگی و اجتماع خود برای تحکیم روحیه ی ایمانی و قلب خود و اطرافیان تلاش هایی مبذول دارند. باید شب و روز بجای انداختن به مادیات، فکر را حصر در امور خیر نمود و همگی بکوشیم، تا مردم امکان، مفهومی واقعی از ایمان را به اجرا گذاریم و خداوند هر کس را که شایسته باشد هدایت می فرماید و عده ای هم به امتحان می افتند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ «إِنكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ» سورة القصص آیه ۵۶

ایمان که از آثار فضل خداوند است، تصدیق قلبی و اقرار زبانی و عمل به ارکان و اعضاء تعریف می شود.

در قرآن مجید ایمان راستین هم ایمان همراه با دانش و اعتقاد است و نیز، عمل به موجب فرامین الهی، جلوه ی ظاهری ایمان و البته در این راه مهمتر آن است که همیشه باید به فضل خداوند، امیدوار و متکی باشیم، همه به روح معنوی که در کالبد پیامبران الهی دمیده شد محتاج هستیم و هرچقدر، به کسب معنویات بیشتری موفق شویم به همان اندازه هم می توانیم هر گفته و نوشته ای را با آیات قرآن و فرامین الهی سنجیده، و آیات و کلمات گوهر بار را ملاک فهم و تشخیص خود قرار دهیم و بعد از آن مرحله است که می توانیم با اعمال نیک و شایسته

دیگران را دعوت نموده و ملکات ذهن خود را با محبت به دیگران تفهیم نماییم تا آنجا که، حتی اگر تأثیرات منفی اجتماع و یا نیروهای منفی روانی بخواهند بر جنبه های روحانی زندگی فرد تأثیر بگذارند، باز هم در صورت غوص و غور در بحر بی کران روحانیات، یعنی داشتن مطالعات مستمری که لازمه ی رشد معنوی است و نیز تربیت کافی و پیشرفت در مهارت گفتگو و بیان، همراه با پرداختن به مسئولیت های اجتماعی و انجام صحیح آن امور معنوی که از وظایف انسان مؤمن است می توانیم جنبه های مثبت روحانی زندگی خود را که از روح ما انسان ها سرچشمه می گیرند، تقویت و حفظ نماییم.

و آن چنان است که نه در عزلت و انزوا و یا تک رویهای شتاب زده، بلکه با صبر و مشورت صحیح با اندیشمندان و حکماء خیر خواه، همراه با سعی و کوشش آگاهانه در حل مسائل اجتماعی، برای انجام وظایف محوله، قدم بر می داریم و در این صورت، احتیاجات معنوی جامعه نیز برآورده خواهد شد. با این شرایط، فرد مؤمن می تواند در جهت خواست و اراده ی خداوند تعالی، گام های مؤثری بردارد یعنی در مرحله ی اول به مکاتب و احزاب مادی، کاملاً بی اعتنایی نشان دهد و به هر متکلمی اعتماد ننماید و در این صورت با گام هایی که در جهت تکامل روح بر می دارد، وعود الهی هم تحقق می پذیرد و از دوستان مخصوص خداوند می شود. "بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ" «یا ایها الذین امنوا من یرئد منکم عن دینه فسیوف یتأتی الله بقرآن یحبونہ و یحبونہ اذله علی المؤمنین اعزّه علی الکافرین یجاهدون فی سبیل الله و لا یخافون لومة لائم ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء والله واسع علیم.» سوره مانده، آیه ۵۴

در پیشگاه خداوند همه ی انسان ها محتاج و فقیرند و تنها خداوند، غنی مطلق است اما منظور از دیگران، فقط آن مردمی نیستند که، ناامید هستند و مشکلات متعددی دارند و یا فقیر مطلق هستند. . . قُلْ اِنْ رَبِّی یَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ یَشَاءُ وَ یَقْدِرُ وَلَکِنْ اَکْثَرَ النَّاسِ لَا یَعْلَمُونَ" (سوره سباء آیه ۳۶)

ولی آنها هم با وجود داشتن شرایط سخت و مصیبت که تقدیر است، با تعهد معنوی که احساس می کنند، اگر شرایط مناسب، قدرت و استعداد کافی داشته باشند، مضطرب نمی شوند و بنا امید به الطاف حق و مشورت با افراد آگاه و موفق و کمک های مردم مؤمن و غنی طعم سعادت و آسایش را در زندگی خواهند چشید و از تعاون و مساعدت آنها بهره می برند، نمونه هایی از ایمان را که پرستش خداوند و صدقه دادن است در مردم محتاج ملاحظه مینمایید که انسانهای آگاه در شرایط سخت همیشه شاکر و قانع هستند و گرایش بیشتری به سوی خداوند متعال و عبودیت آن نشان نشان می دهند و بحول الله و قوته اگر خداوند بخواهد، مشکلات آنها نیز مرتفع می شود و این تلاش ها در زندگی آنها تأثیرات فراوانی خواهد داشت چنانکه داشتن استعداد، به آنها قدرت و توانایی انجام کارهای بزرگی می دهد و از ایمان حقیقی و سرچشمه ی جذب الهامات نیرو می گیرند.

الحمد لله که همگی شما انسان های وارسته و مؤمن تصفح و تکرر می نمایید. انشاء الله

علوی زارعی - خرداد ۱۳۹۶